

NORGES HØYESTERETT

Den 13. mai 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Gjølstad, Tjomsland og Noer i

HR-2013-00988-U, (sak nr. 2013/509), straffesak, anke over dom:

A (advokat Øyvind Panzer Iversen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lovanvendelse, saksbehandling og straffutmåling i sak om blant annet voldtekt til samleie av jente under 16 år.
- (2) X tingrett avsa 11. mai 2012 dom hvor A ble dømt til fengsel i 120 dager for å ha hatt seksuell omgang med ei jente under 16 år. Han ble frifunnet for post I, som gjaldt tiltale for voldtekt for samme forhold. Fornærmede ble tilkjent 30 000 kroner i oppreisningserstatning.
- (3) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I. Fornærmede begjærte ny behandling av det sivile kravet. Ankene ble henvist til ankeforhandling.
- (4) Frostating lagmannsrett, som var satt med lagrette, fant tiltalte skyldig også etter tiltalen for voldtekt, og avsa 11. januar 2013 dom med slik domsslutning:

"A, født 21. april 1986, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a.

For dette forhold og det forhold etter straffeloven § 196 første ledd som er rettskraftig avgjort ved X tingretts dom av 11. mai 2012, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, utmåles en straff av fengsel i 4 - fire - år og 6 - seks - måneder.

Det gjøres fradrag i straffen på 5 - fem - dager for utholdt varetekt.

A dømmes til innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse å betale 175 000 - etthundreogsyttifemtusen - kroner i oppreisningserstatning til B."

- (5) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen og subsidiært straffutmålingen. Anken gjelder også det sivile kravet. Til støtte for anken er det i korte trekk anført:
- (6) Lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle for vurderingen av subjektiv skyld. På bakgrunn av dette er det også uklart om det strafferettslige beviskravet er anvendt riktig.
- (7) Subsidiært er den utmålte straffen for streng og oppreisningserstatningen satt for høyt.
- (8) A har nedlagt slik påstand:

"Prinsipalt:

Frostating lagmannsretts dom av 16.01.2013 oppheves.

Subsidiært:

1. A anses på mildeste måte, hva gjelder spørsmålet om straff.

2. A dømmes til å betale oppreisningserstatning, fastsatt etter rettens skjønn."

- (9) *Påtalemyndigheten* uttaler i sin påtegning at lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig. Det er ikke tvilsomt at kravet om forsett er riktig forstått og at også beviskravet er anvendt riktig. *Påtalemyndigheten* har ikke nedlagt formell påstand.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (11) Anken gjelder forhold som siktede er frifunnet for i tingretten, og anken kan da bare nektes fremmet dersom ankeutvalget finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd. Avgjørelsen skal begrunnes, jf. andre ledd.
- (12) Domfelte har for det første anført at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle, i det lagmannsretten ikke har gitt noen begrunnelse for hvorfor retten har funnet bevist at voldtekten skjedde forsettlig. Saken ble behandlet med lagrette, og domsgrunnene skal da for skyldspørsmålets vedkommende i utgangspunktet bare bestå i en henvisning til lagrettens kjennelse, jf. straffeprosessloven § 40 første ledd. Som nevnt i Rt. 2010 side 865 avsnitt 22 kan det likevel unntaksvis være nødvendig å begrunne avgjørelsen av skyldspørsmålet.
- (13) Fagdommerne valgte her å gi en begrunnelse for hvorfor lagrettens ja-kjennelse ikke ble satt til side. I et slikt tilfelle skal begrunnelsen redegjøre for springende punkter ved bevisbedømmelsen, og kort angi hva som har vært avgjørende. Noen detaljert redegjørelse kreves ikke, jf. HR-2013-00815-U avsnitt 44.
- (14) Det omtvistede spørsmålet for tingretten og lagmannsretten var om samleiet mellom tiltalte og fornærmede var frivillig fra hennes side. Fagdommerne vurderte på dette punkt bevisene annerledes enn tingretten og fant at de momenter tingretten hadde trukket frem "ikke rokker ved at det er bevist ut over enhver rimelig og fornuftig tvil at tiltalte gjennomførte en forsettlig voldtekt".
- (15) Tiltaltes forsett er ikke nærmere behandlet av fagdommerne i denne delen av begrunnelsen. I forbindelse med straffutmålingen gjør lagmannsretten rede for det faktum som anses bevist, og oppsummerer jentas forklaring slik:

"Essensen i Bs forklaring er at hun i ord og handling -mens hun gråt- klart skal ha gitt uttrykk for at hun ikke ville ha sex med tiltalte."

- (16) Spørsmålet om tiltaltes forsett var som nevnt ikke noe springende punkt i saken, og det var derfor ingen feil at spørsmålet ikke ble nærmere kommentert i fagdommernes drøftelse. Straffutmålingspremissene viser imidlertid at kravet til forsett var ansett oppfylt. Anken over domsgrunnene kan ikke føre frem.
- (17) Ankeutvalget kan heller ikke se at lagmannsretten har anvendt det strafferettslige beviskrav feil. Lagmannsretten presiserer at all rimelig tvil har kommet tiltalte til gode.
- (18) Domfelte har også anket over straffen på fengsel i fire år og seks måneder. De straffbare forhold gjelder som nevnt voldtekt samt seksuell omgang med ei jente som var 14 år og 11 måneder. Domfelte var 25 år på gjerningstidspunktet og var samboer med fornærmedes søskenbarn, og forholdet fant sted på en fest hjemme hos dem.
- (19) Lagmannsretten har ved straffutmålingen tatt utgangspunkt i at minstestrafen for voldtekt til samleie etter lovendringen 25. juni 2010 er fengsel i tre år. Lagmannsretten begrunner straffastsettelsen slik:

"Normalstraffen for voldtekt til samleie er etter forarbeider og rettspraksis satt til fire år, jf. Rt-2011-734, avsnitt 12, hvor det heter:

'Jeg tar som utgangspunkt at normalstraffenivået for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a, jf. andre ledd bokstav a, nå vil ligge omkring fire års fengsel, jf. Prop.97 L (2009-2010) side 19. Her vises det blant annet til Rt-2008-890 som illustrasjon på en sakstype hvor straffen normalt ikke bør ligge lavere enn dette. Saken gjaldt voldtekt til ett ubeskyttet og fullbyrdet vaginalt samleie med en alkoholpåvirket pike, som ble lurt inn i domfeltes lugar under foregivende av at vesken hun lette etter kunne være der. Hun ble dyttet, skubbet og holdt fast og 'var i sjokk og ble fryktelig redd'.

I denne saken er voldselementet ikke fremtredende, tiltalte har brukt akkurat så mye makt som var nødvendig for å få gjennomført samleiet. Overgrepet foregikk også over et kort tidsrom. Tiltalte utnyttet derimot en mindreårig jente som var ti år yngre enn ham, og det var et klart tillitsbrudd overfor samboerens søskenbarn som skulle føle seg trygg ved en overnatting nettopp hos dem. Han hadde også sædavgang. Fornærmede har også fått store psykiske plager etter overgrepet og er under stadig oppfølging av psykolog. Hun har også konsentrasjonsvansker og fravær i skolesituasjonen.

Lagmannsretten må legge til grunn at utgangspunktet for straffutmålingen må være fengsel i fire år, og at det foreligger skjerpene omstendigheter. Dertil kommer at det også skal utmåles straff for forholdet i tiltalebeslutningen post II, seksuell omgang med barn under 16 år, som er rettskraftig avgjort ved tingrettens avgjørelse, men slik at straffeloven § 62 første ledd bringes til anvendelse. Voldtekten vil i det store og hele konsumere det siste forholdet, særlig når fornærmedes mindreårighet allerede er vurdert som skjerpene omstendighet. Tiltalte skal på den annen side ha et visst fradrag for sin tilståelse av at det ble gjennomført samleie, jf. tingrettens dom. Selv om det ikke foreligger tilståelse for voldtekten, har tilståelsen gjort det enklere å iretteføre dette forholdet."

- (20) Forsvarer har vist til Prop. 97 L (2009-2010) side 19, hvor det er uttalt at voldtekten omhandlet i Rt. 2003 side 740 etter lovendringen ikke burde straffes mildere enn fengsel i fem år. Det er anført at voldtekten i saken her er klart mindre alvorlig, og at dette sammen med domfeltes delvise tilståelse, som omfattet at han hadde samleie med fornærmede og at han visste at hun var under 16 år, må lede til en mildere straff.
- (21) Ankeutvalget er enig i at saken her er noe mindre alvorlig enn saken i Rt. 2003 side 740. Det er videre riktig at tiltalte bør gis noe fradrag som følge av den delvise tilståelsen, jf. Rt. 2013 side 193 avsnitt 31, men lagmannsretten har da også tatt hensyn til tilståelsen ved utmålingen.

Ankeutvalget finner det klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom straffen og det straffbare forhold, og at anken ikke bør tillates fremmet.

- (22) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av det sivile kravet, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 sjuende ledd.
- (23) Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Anken over straffekravet tillates ikke fremmet.

Steinar Tjomsland
(sign.)

Liv Gjølstad
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: